

ICS

ADVISEURS

Capaciteitsonderzoek binnensport- accommodaties

Gemeente Harlingen

Opdrachtgever
Gemeente Harlingen

Referentienummer
2230191/20231009BN01

Datum
9 oktober 2023

Auteur(s)
Michel de Boer, Tijmen Bruil,
Rein van Wijngaeren

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Plan van aanpak	4
1.3 Scope	5
1.4 Leeswijzer	5
2. Algemene kaders	6
2.1 Onderwijs	6
2.2 Verenigingen	6
2.3 Functionaliteit	7
2.4 Gemeentelijke visie	8
2.5 Gevolgen Covid-19	9
3. Huidig aanbod	10
3.1 Sporthal de Waddenhal	10
3.2 Gymlokaal 't Wad	10
3.3 Gymlokaal Vierkant	11
3.4 Gymlokaal Noorderlicht	11
3.5 Locaties in beeld	12
4. Ontwikkelingen (binnen)sport	13
4.1.1 Lokale ontwikkelingen	13
4.1.2 Trends	13
5. Huidige en toekomstige vraag	14
5.1 Huidige en toekomstige vraag - Onderwijs	14
5.1.1 Per school	15
5.1.2 Per accommodatie	16
5.1.3 Toekomstige vraag in beeld	16
5.2 Huidige en toekomstige vraag - verenigingen	17
5.2.1 Gymzalen	17
5.2.2 De Waddenhal	18
5.2.3 Toekomstige vraag	19
6. Conclusie en aanbevelingen	22

De inhoud van deze uitgave is eigendom van ICS Adviseurs B.V. te Zwolle. Enkel de opdrachtgever waarmee ICS Adviseurs B.V. een overeenkomst is aangegaan, heeft een gebruiksrecht voor deze uitgave. De inhoud en omvang van dat gebruiksrecht zijn vastgelegd in de algemene voorwaarden van ICS Adviseurs B.V., gedeponeerd bij de Rechtbank Overijssel onder nummer 9/2021, dan wel in de overeenkomst zoals hiervoor bedoeld. Elk ander gebruik van deze uitgave, door opdrachtgever en of derden is uitgesloten, inhoudende dat niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, via internet, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ICS Adviseurs B.V.

6.1	Conclusies adviesrapporten	22
6.1.1	Conclusies en advies BOOM	22
6.1.2	Conclusies en advies ABCNOVA	22
6.2	Conclusies, scenario's en advies ICSadviseurs	23
6.2.1	Conclusies	23
6.2.2	Scenario's	23
6.2.3	Advies	26

Bijlagen

Bijlage I - Uitgangspunten kostenraming scenario's

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Op 14 mei 2021 is een rapport opgesteld in relatie tot de binnensportcapaciteit voor de gemeentelijke binnensportaccommodaties in de gemeente Harlingen in combinatie met een mogelijke uitbreiding van de Waddenhal. Op basis van eerdere cijfers is de conclusie getrokken dat bijbouwen aan de Waddenhal de beste oplossing is voor Harlingen om de binnensport goed te bedienen. Echter, deze aanname is gedaan in een periode waar corona zich aandiende. Nu zitten we in de post-corona periode en laten landelijke ontwikkelingen zien dat er een terugloop is in sportdeelname. Deze ontwikkeling is ook terug te zien in relatie tot de binnensport; een eerder overleg met binnensportverenigingen uit de gemeente gaf een beeld van terugval in leden en daarmee een overcapaciteit van de binnensportaccommodaties.

Op basis van deze constatering vraagt de gemeente Harlingen aan ICSadviseurs om het volgende in beeld te brengen:

- Een actuele beoordeling van de capaciteitsbehoefte in Harlingen voor de binnensport;
- Een prognose voor de nabije toekomst op basis van leerlingenprognose en demografische ontwikkelingen in de gemeente Harlingen;
- In de afweging worden de wettelijke verplichting op het gebied van onderwijshuisvesting en de bijzondere wensen van sportvereniging V&K-Stenen Man meegenomen;
- Een kritische analyse van het eerder opgestelde rapport 'De waddenhal als cultureel en sportief middelpunt van Harlingen';
- Kritische analyse van de huidige kosten van onderhoud/instandhouding van de bestaande locatie in vergelijking met een gewenste nieuwe situatie zoals in het rapport genoemd wordt;
- Een eindadvies aan de gemeente Harlingen waarin de afweging voor wel of niet aanbouwen van extra ruimte gemaakt kan worden.

1.2 Plan van aanpak

- **Actualisatie basisinformatie**
De rapportage uit 2021 heeft reeds basisinformatie in beeld gebracht. Deze informatie dient geactualiseerd te worden om deze te schetsen naar het beeld van nu. Vanuit de gemeente zijn actuele gegevens aangeleverd.
- **Scenariovorming en oplossingsrichting**
De binnensportcapaciteit wordt afgezet tegen de binnensportbehoefte om zo in beeld te brengen waar de grootste vraagstukken binnen dit onderzoek zullen liggen. Per locatie wordt gekeken of deze aan de behoefte kan voldoen en waar mogelijk deze locatie aangepast kan worden aan de behoefte.
- **Financiële vertaling huisvestingsscenario's**
Voor de huisvestingsscenario's worden de verwachte investeringskosten in beeld gebracht. Op basis hiervan kan vervolgens door de gemeente de consequentie voor de meerjarenbegroting worden gemaakt.
- **Rapportage**
De situatieschets per accommodatie, oplossingsrichtingen en de scenario's, inclusief financiële vertaling, zijn vastgelegd in het voorliggende rapport.

1.3 Scope

Het onderzoek concentreert zich op alle gemeentelijke binnensportaccommodaties en alle gebruikers van de binnensportaccommodaties binnen de gemeente Harlingen. Onderdeel van deze gemeente zijn de kernen Harlingen, Midlum en Wijnaldum.

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft enkele algemene kaders welke als handvaten dienen tijdens het opstellen van en lezen van het onderzoek.

In hoofdstuk 3 geeft een beschrijving van het huidige aanbod aan binnensportaccommodaties in Harlingen in type accommodatie en beschikbare uren ten behoeve van het bewegingsonderwijs en verenigingen. Verder wordt de huidige vraag aan sporturen vanuit het onderwijs en de verenigingen uiteengezet.

Vervolgens wordt in hoofdstuk 4 ingegaan op de huidige trends en ontwikkelingen omtrent de binnensportwereld.

Hoofdstuk 5 staat in het kader van de toekomst. Hier komt de toekomstige vraag naar binnensportaccommodaties terug en wordt er gekeken naar de ontwikkeling van het aantal leerlingen en sportleden om te achterhalen of de huisvesting past bij de vraag hiernaar.

Tot slot schetst hoofdstuk 6 de verschillende conclusies en aanbevelingen geformuleerd naar korte en lange termijn, op basis van de trends, ontwikkelingen en de toekomstige vraag, waaruit (mogelijk) verschillende scenario's voortvloeien. Tevens worden de financiële gevolgen daarvan uiteengezet.

2. Algemene kaders

Er gelden een aantal algemene kaders welke centraal staat binnen dit onderzoek. Deze kaders schetsen de richtlijnen.

2.1 Onderwijs

Op doordeweekse dagen maken scholen over het algemeen gebruik van gymlokalen. Voor het primair onderwijs geldt dat er per zaaldeel 27,5 klokuren aan lichamelijke opvoeding per week gegeven kan worden¹. Voor het voortgezet onderwijs geldt dat het gymlokaal voor 40 klokuren per week ingezet kan worden voor lichamelijke opvoeding. In de gemeente Harlingen zijn zes basisscholen en twee middelbare scholen te vinden.

De behoefte aan klokuren gym in het primair onderwijs wordt berekend aan de hand van het aantal midden- en bovenbouwgroepen (groepen 3 t/m 8). Groepen uit de onderbouw (groepen 1 en 2) maken in principe gebruik van speellokalen in de schoolgebouwen zelf. Elke midden- en bovenbouwgroep heeft normatief (VNG-normering onderwijshuisvesting) per week 1,5 klokuren in een gymzaal tot zijn beschikking. In werkelijkheid kan dit aantal afwijken.

Voor het voortgezet onderwijs worden normatieve uren bewegingsonderwijs bepaald op basis van de ruimtebehoefte in zaaldelen. Op basis van een ruimtebehoeftemodel² wordt het aantal zaaldelen en daarmee lesuren bepaald. Deze berekening is als volgt: $(\text{aantal leerlingen} * 32 * \text{vierkante meter bruto vloeroppervlakte bewegingsonderwijs per leerling}) \div 460$. Voor het leerwegondersteunend onderwijs en praktijkonderwijs wordt een aangepaste formule gehanteerd: $(\text{aantal leerlingen} * 32 * \text{vierkante meter bruto vloeroppervlakte bewegingsonderwijs per leerling}) \div 322$.

Continuuroosters basisonderwijs

Steeds meer basisscholen hanteren het zogenoemde "continuurooster". Op scholen met een continuurooster blijven alle leerlingen tijdens de middagpauze op school. Deze middagpauze is korter dan een traditioneel lesrooster waardoor de school vaak al tussen 14:00 en 14:45 uur uitgaat. Dit betekent dat het tijdsbestek waarin scholen lesgeven kleiner wordt. Dit heeft gevolgen voor het inroosteren van de gymlessen. De gymlessen kunnen niet meer tot circa 15:00 uur worden ingepland. Hetzelfde aantal gymlessen moet in minder beschikbare uren worden ingepland.

2.2 Verenigingen

Verschillende verenigingen maken gedurende de volledige week gebruik van de binnensportaccommodaties. De huidige vraag naar binnensportaccommodaties kenmerkt zich in een structurele vraag en een incidentele vraag.

- **Structureel:** Het structurele gebruik door verenigingen kent een regelmatige basis. Gedurende het sportseizoen worden wekelijks zaaldelen gehuurd voor trainingen en/of wedstrijden. Bij verenigingen die structureel gebruikmaken van binnensportaccommodaties is de afname aan uren in de meeste gevallen het hoogst. Deze verenigingen kunnen worden gezien als de hoofdgebruikers.
- **Incidenteel:** De incidentele vraag komt voornamelijk van de buitensportverenigingen die gedurende enkele maanden gebruikmaken van de binnensportaccommodaties ten behoeve van de

¹ Bron: roostering, gemeente Harlingen.

² Bron: Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs 2020.

zaalcompetitie. Ook evenementen worden gezien als incidenteel gebruik. De incidentele vraag naar zaalcapaciteit wordt aanvullend op het structurele gebruik ingeroosterd.

2.3 Functionaliteit

De functionaliteit van de binnensportaccommodaties wordt mede bepaald door de afmetingen van de voorzieningen. De afmetingen van de voorzieningen bepalen welke sporten er kunnen worden beoefend. Vanuit het bewegingsonderwijs worden de richtlijnen van Norm VNG (modelverordening) en de Koninklijke Vereniging voor Lichamelijke Opvoeding (KVLO) gebruikt. Voor het sportgebruik gelden de richtlijnen zoals deze zijn opgenomen in het Handboek Sportvoorzieningen van NOC*NSF. In deze analyse wordt alleen naar de vloerafmetingen gekeken.

Geschiktheid voorzieningen – Norm VNG

De VNG schrijft voor dat een zaal voor bewegingsonderwijs minimaal een oppervlakte heeft van 252 m² (21 x 12 meter). Dit is de minimale afmeting waaraan een zaal voor bewegingsonderwijs moet voldoen. Echter gymzalen met deze afmetingen worden vaak als te klein ervaren. Het tegelijk lesgeven in meerdere activiteiten, het zwaaïen over de breedte en sportspelen zijn allen minder goed mogelijk bij deze afmetingen.

Geschiktheid voorzieningen – KVLO

De KVLO schrijft voor dat een zaal voor bewegingsonderwijs minimaal 308 m² dient te zijn³ (22 x 14 meter). Daarnaast worden voor het voortgezet onderwijs (VO) en de binnensport, naast de minimale standaardzalen, grotere zalen (26 x 14 meter) aanbevolen. Het gelijktijdig zelfstandig en gedifferentieerd werken aan verschillende bewegingsactiviteiten in groepen, het (sport)spelen op aangepaste veldjes vraagt om deze bredere en grotere zalen, aldus de KVLO.

Geschiktheid voorzieningen – NOC*NSF

Het Handboek Sportvoorzieningen van NOC*NSF schrijft minimale afmetingseisen voor. Dit zowel voor de speelveldoppervlakte alsook voor de omloop rondom het speelveld. In onderstaande tabel zijn deze minimale afmetingen weergegeven:

Type sport	Lengte	Breedte	Hoogte
Badminton	15,4	8,1	7
Basketbal	28	16	7
Volleybal	24	15	7
Combiveld ⁴	44	24	n.v.t.

Tabel 1 - Minimale afmetingen sportvoorzieningen per sport

Voor mensen met een beperking kan in principe iedere hal vorm of maat ook, maar is het bepalen van welke sporten in een bepaalde hal kunnen plaatsvinden afhankelijk van de vrije uitloop en vrije hoogte en daarnaast of noodzakelijke ruimten, bijvoorbeeld voor scheidsrechters voldoen aan de obstakelvrije afmetingen. Zo is onder andere bij rolstoelbasketbal het noodzakelijk om naast het veld minimaal 2 meter vrije uitloopruimte te hebben, zodat bij het inbrengen van de bal er meer mogelijkheden zijn. En daarnaast is het bij verschillende rolstoelsporten noodzakelijk dat er opbergruimte is buiten de sportvelden en de daarbij behorende vrije uitlopen, waar eventueel de dagelijkse niet-sportrolstoelen van de spelers kunnen worden opgeborgen⁵.

³ Bron: Handboek Huisvesting bewegingsonderwijs KVLO 2019.

⁴ Bron: Handboek Sportvoorzieningen - Geschikt voor zaalhandbal, zaalhockey, zaalkorfbal en zaalvoetbal.

⁵ Bron: Richtlijnen Toegankelijkheid Indoor Sportaccommodaties, Stichting Onbeperkt Sportief.

Gymzaal, sportzaal of sporthal?

In relatie tot binnensportaccommodaties hebben we doorgaans te maken met de volgende type accommodaties:

1. Gymzalen

Gymzalen hebben per definitie een te kleine oppervlakte om de meeste binnensporten te accommoderen als het gaat om bijvoorbeeld competitiewedstrijden. Daarom zijn gymzalen in beginsel voor gymnastieklessen van het onderwijs. Een veld voor zaalhandbal, zaalhockey, zaalkorfbal en zaalvoetbal kan niet in een gymzaal worden uitgelijnd. Ook voor basketbal voldoet een gymzaal niet aan de minimale afmetingen. Voor badminton en volleybal geldt dat de vloerafmetingen wel volstaan, maar dat de hoogte van een gymzaal een beperkende factor is. Voor competitiedoeleinden dient een accommodatie minimaal 7 meter hoog te zijn. Gymzalen hebben doorgaans een hoogte van 5,5 meter. Wel zouden gymzalen eventueel door badminton/volleybalverenigingen gericht op recreatiesport (geen wedstrijden of competitie) kunnen worden gebruikt. Uiteraard kunnen daarnaast binnensporten zonder belijning, zoals tafeltennis, vechtsporten, gymnastiek en bepaalde disciplines binnen het turnen, wel plaatsvinden in de gymzalen.

2. Sportzalen

In reguliere (standaard) sportzalen, met een afmeting van 28 bij 22 meter, wordt ruimte geboden voor badminton, volleybal en sporten zonder belijning. Voor basketbal, zaalhandbal, zaalhockey, zaalkorfbal en zaalvoetbal geldt dat het niet mogelijk is om in een sportzaal in competitieverband te sporten. Er zijn geen sportzalen binnen de gemeente Harlingen.

3. Sporthallen

In reguliere (standaard) sporthallen, vaak met afmetingen van 44 bij 26 meter of 48 bij 28 meter, wordt ruimte geboden om zowel in trainings- als in wedstrijdverband sporten als badminton, tennis, volleybal, zaalhandbal, zaalhockey, zaalkorfbal, zaalvoetbal, maar ook sporten die dikwijls geen belijning nodig hebben zoals gymnastiek, tafeltennis en turnen, te beoefenen. Dergelijke hallen zijn vaak in minimaal drie vakken in te delen. Sporthal de Waddenhal voldoet als enige accommodatie aan de vereisten voor een sporthal.

2.4 Gemeentelijke visie

De gemeente Harlingen heeft sinds 2021 een Sportakkoord met doelen en ambities omtrent sport en bewegen binnen de gemeente. De Stichting Sportakkoord Harlingen vormt de onafhankelijke verbinding tussen de sportverenigingen, het Bewegingsteam Harlingen en de gemeente Harlingen. Binnen dit sportakkoord worden een aantal belangrijke pijlers genoemd, te weten:

Inclusief sport en bewegen: Iedere Harlinger moet de mogelijkheid hebben om een leven lang beweeg- en sportplezier te ervaren ongeacht ieders individuele mogelijkheden en passend bij ieders wensen. Er wordt door beweeg- en sportaanbieders veel georganiseerd om de inwoners te laten ervaren dat sport en bewegen leuk is, om dit een structureel element in het dagelijks leven te laten worden. Hiervoor is aandacht voor het Jeugdfonds Sport en Cultuur en het Volwassenfonds. Harlingen streeft naar een steeds beter wordende toegankelijkheid bij sport- en beweegaanbieders.

Duurzame sportinfrastructuur: de voorzieningen zijn beweegvriendelijk, veilig en goed bereikbaar. De mogelijkheden tot het gebruik van de natuur zoals water en strand worden ingezet om sport te faciliteren, met als ambitie om op de kaart te staan als Watersportstad in 2025. Ook is het doel om de binnen- en buitensportaccommodaties multifunctioneel in te kunnen zetten, minstens 50% van de sportaccommodaties te verduurzamen op het gebied van energie- en materiaalverbruik.

Positieve sportcultuur: sport en bewegen is veilig, eerlijk, zorgeloos en leuk. Sport en bewegen stimuleert een gezonde leefstijl in iedere gedragsvorm. Er worden hiervoor verschillende trainingen aangeboden voor in en langs het sportveld. Ook is er aandacht voor een gezonde kantine, onder andere voor gezonde voeding, alcoholbeleid en het rookvrij maken van alle sportverenigingen.

De positieve sportcultuur zal door middel van benoeming en erkenning hiervan toenemen. Hier spelen ouders een grote rol in en er wordt dan ook ingezet op ouderbetrokkenheid.

Van jongs af aan vaardig in beweging; Kinderen kennis laten maken met een gezonde leefstijl omtrent voeding, bewegen en sociale vaardigheden. Mede met de inzet van buurtcoaches is het doel om 90% van de kinderen (2-18) te laten voldoen aan de landelijke beweegrichtlijn⁶. Scholen werken samen met lokale sportverenigingen om kinderen kennis te maken met het aanbod.

2.5 Gevolgen Covid-19

Wat de kadernota sport en bewegen echter niet kon voorzien is toetreding van Covid-19 binnen de samenleving. In de periode 2020-2022 heeft Nederland restricties gezien waarbij binnensport beperkt of zelfs niet mogelijk was. Dit heeft grote nationale gevolgen gehad, waardoor er mogelijkheden werden gezocht om meer sport en beweging in de buitenlucht te faciliteren. Daarnaast zijn flexibelere en individuele sporten als yoga en fitness toegenomen in populariteit.

Een grote terugname van het aantal sportdeelnemers is te zien binnen de jongerengroep van 13 tot 18 jaar. Het jaar voor Covid-19, 2019, sportte nog 75% van deze jongeren minimaal één keer per week. In 2022 lag dit percentage op 66%. Het dieptepunt van 61% laat zien dat na het vervallen van de restricties een gedeelte het sporten weer heeft opgepakt. De jeugd van 5- tot 12-jarigen sportte in 2022 weer bijna op het niveau van voor Covid-19⁷.

Ook hebben de sportverenigingen minder financiële mogelijkheden door de verliezen gedurende de Covid-19 periode. Er volgde een lagere omzet en daarmee een hogere schuldenlast. Leden besloten zich met aanhoudende restricties uit te schrijven en op zoek te gaan naar een alternatief in de gezonde buitenlucht. Naast de langdurige restricties omtrent binnensport, heeft de horeca minstens zo lang de restricties gevoeld met als gevolg dat de verenigingen ook hier geen aanspraak op konden doen. De inflatie zorgt er daarnaast voor dat mensen minder snel een sportabonnement kunnen betalen. Volgens het Jeugdfonds kunnen twee tot drie leerlingen per klas niet sporten door de hoge prijzen, een aantal wat met een toenemende inflatie zal stijgen.

Stijgende energieprijzen en personeelstekorten zorgen voor hogere exploitatielasten en minder breed aanbod voor sport. Er moet slim gekeken worden om de zalen efficiënt te verlichten en (gedeeltelijk) te verwarmen (Mulier instituut). Ook is er grote vraag naar vrijwilligers. Bij drie op de tien sportverenigingen is een (sterke) daling van het aantal vrijwilligers. Een deel van de doorgaans vrijwilligers heeft tijdens de sluiting van de accommodaties een nieuwe hobby gevonden waar de voorkeur aan gegeven wordt. Een andere oorzaak is de hoge werkdruk. Het toekomstbeeld is dat de daling van het aantal vrijwilligers in mindere mate zal aanhouden.

⁶ Voor kinderen van 4 tot en met 18 jaar geldt 1 uur per dag matig intensief bewegen en drie keer per week intensief bewegen met spier- en botversterkende activiteiten. Voor volwassenen en ouderen geldt 2,4 uren per week matig intensief bewegen en twee keer per week spier- en botversterkende activiteiten.

⁷ Cijfers gebaseerd op 'Sport en Bewegen in cijfers': www.sportenbewegenincijfers.nl.

3. Huidig aanbod

De gemeente Harlingen bestaat uit de kernen Harlingen, Midlum en Wijnaldum en heeft vier verschillende binnensportlocaties.

Dichtheid sportaccommodaties

In Harlingen zijn er in totaal acht zaalsporteenheden. Landelijk is het gemiddeld aantal zaalsporteenheden 16 per 25.000 inwoners, oftewel één eenheid per 1.500 inwoners. De gemeente Harlingen heeft circa 16.000 inwoners. Dat betekent dat met acht zaalsporteenheden de gemeente over ongeveer 0,75 zaalsporteenheden per 1.500 inwoners beschikt. De dichtheid aan sportaccommodaties is daarmee beneden het landelijk gemiddelde.

Beheer/ eigendom	#	Naam accommodatie	Adres	Afmetingen (LxBxH)	Zaal- delen
Gemeente	1	Sporthal de Waddenhal - sportzaal	Westerzeedijk 15, Harlingen	28,0 x 48,0 x 7,0	3
Gemeente	1.1	Sporthal de Waddenhal - gymzaal	Westerzeedijk 15, Harlingen	16,0 x 28,0 x 7,0	1
Gemeente	1.2	Sporthal de Waddenhal - dojo	Westerzeedijk 15, Harlingen	16,15 x 8,0 x 3,5	1
Gemeente	2	Gymzaal 't Wad	Midlumerlaan 13, Harlingen	14,0 x 24,0 x 5,5	1
Gemeente	3	Gymzaal Vierkant	Johan van Oldenbarneveltstraat 2, Harlingen	12,5 x 22,5 x 5,5	1
Gemeente	4	Gymzaal Noorderlicht	F. Domela Nieuwenhuisstraat 81, Harlingen	13,0 x 23,0 x 5,5	1

3.1 Sporthal de Waddenhal

Sporthal de Waddenhal bestaat uit een sporthal met drie zaaldelen, één gymzaal en een dojo. Verschillende scholen, sportverenigingen en overige verenigingen maken gebruik van de accommodatie.

De basisschool Sint Michael maakt eenmaal per week gebruik van de gymzaal en eenmaal per week gebruik van het derde zaaldeel voor een totaal van 11,5 klokuren. Daarnaast maakt R.S.G. Simon Vestdijk 105 klokuren per week gebruik van de hal. De sporthal is met drie zaaldelen en een gymzaal beschikbaar voor in totaal 147,5 klokuren voor het bewegingsonderwijs, uitgaande van gebruik van de sporthal door het VO en de gymzaal door het PO. Daarnaast biedt de dojo nog de mogelijkheid om naar uit te kijken waar R.S.G. Simon Vestdijk gebruik van maakt.

Onder andere basketbalvereniging Green Lions en volleybalvereniging VVH maken gebruik van de Waddenhal. Gedurende de wintermaanden wordt er ook zaalhockey gefaciliteerd gedurende de hele week. Met het periodiek gebruik vanuit de hockeyvereniging en -bond wordt gedurende het reguliere sportseizoen de sporthal beperkt gebruikt.

3.2 Gymlokaal 't Wad

Gymlokaal 't Wad is gesitueerd binnen OBS 't Wad en dient als gymzaal uitsluitend voor deze school. De gymzaal bestaat uit één zaaldeel en biedt daarmee ruimte voor 27,5 klokuren aan lichamelijke opvoeding voor het basisonderwijs. Met de ronde vorm is deze gymzaal speels ingedeeld, echter komt dit niet ten goede voor de bruikbaarheid voor verenigingen. Basisschool 't Wad maakt met een leerlingenaantal van 136 in 2023⁸

⁸ Gegevens volgens de oktobertelling van 2022., DUO.

normatief zes klokuren gebruik van de gymzaal. Uit de praktijk blijkt dat de school elf uren gebruik maakt van de gymruimte.

Op maandag en dinsdag wordt er ook in de avonden gebruik gemaakt van de gymzaal. Op donderdag, vrijdag, zaterdag en zondag wordt de gymzaal niet gebruikt door zowel school als verenigingen.

De gymzaal wordt ongeschikt geacht door veel sportverenigingen door het ontbreken van douches. Daarnaast is de gymzaal door de ronde vorm niet voor alle verenigingen bruikbaar.

3.3 Gymlokaal Vierkant

Gymlokaal Vierkant is gesitueerd binnen MFC Het Vierkant. Deze locatie wordt gezien als het cultureel en sociaal centrum en biedt onderdak aan verschillende stichtingen en verenigingen. Naastgelegen is de school ikc het bAken. Naast deze basisschool maken ook basisscholen Johan Friso en OBS Middelstein gebruik van de gymruimte. De gymzaal bestaat uit één zaaldeel en biedt daarmee ruimte voor 27,5 klokuren aan lichamelijke opvoeding voor het basisonderwijs. ikc het bAken maakt met een leerlingenaantal van 139 in 2023 normatief zes klokuren gebruik van de gymzaal. In praktijk maakt de school 11 uren gebruik van de gymruimte.

Daarnaast maakt Johan Frisoschool 5,5 uren gebruik van de gymruimte en maakt OBS Middelstein 1,5 uren gebruik van de gymruimte.

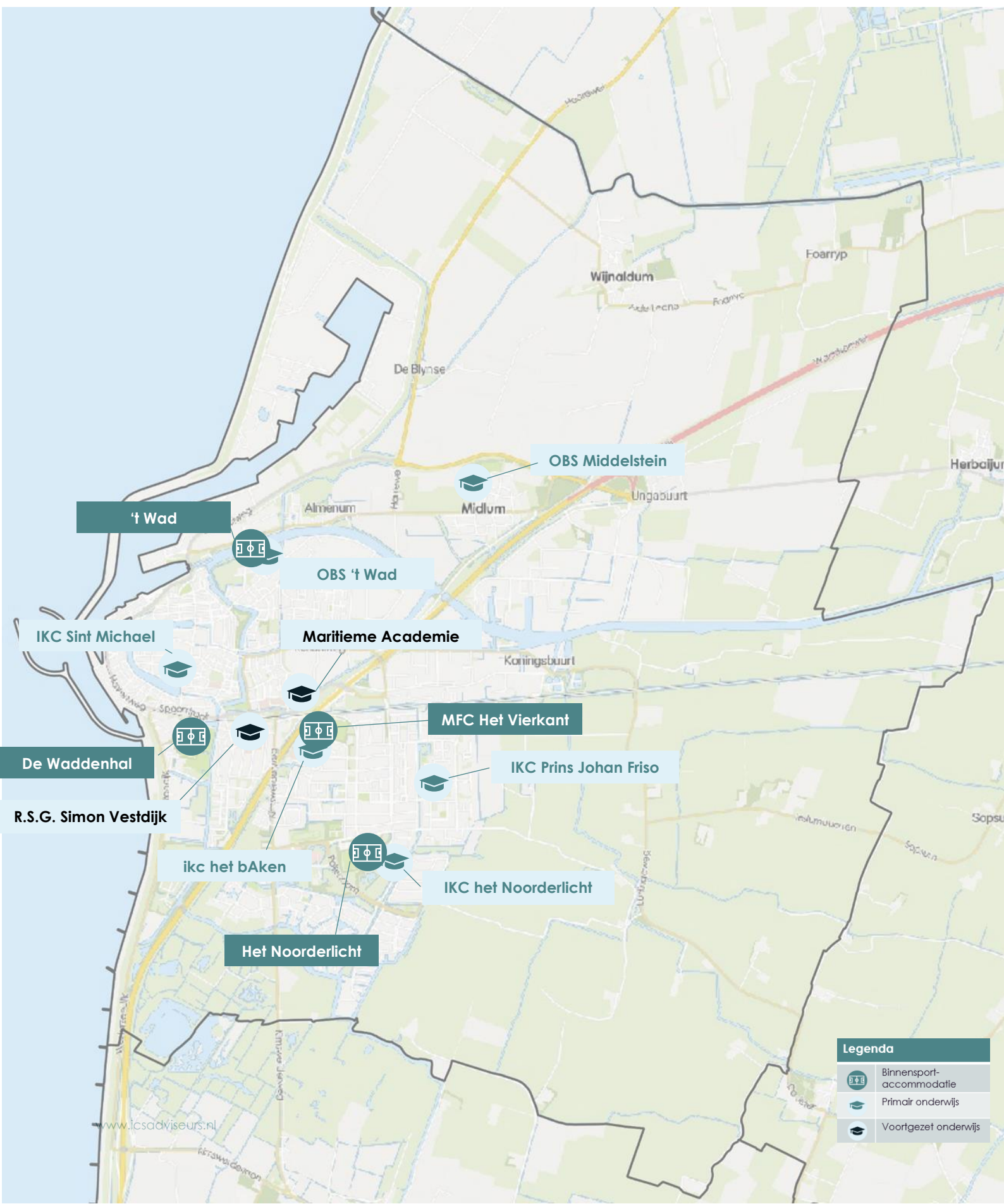
Naast ikc het bAken is ook gymvereniging V&K-Stenen Man een grootgebruiker van de gymzaal. De gymvereniging maakt voor minimaal 23 uren per week, verdeeld over vijf dagen, gebruik van de zaal. In het weekend maakt V&K-Stenen Man eenmalig per twee weken 3 uren gebruik van de gymzaal. Het andere weekend trekt de vereniging voor het selectie turnen naar een gymzaal elders.

3.4 Gymlokaal Noorderlicht

Gymlokaal Noorderlicht is gesitueerd binnen IKC het Noorderlicht en dient als gymzaal voor basisscholen Het Noorderlicht, Johan Friso en OBS Middelstein. De gymzaal bestaat uit één zaaldeel en biedt daarmee ruimte voor 27,5 klokuren aan lichamelijke opvoeding voor het basisonderwijs. Basisschool het Noorderlicht maakt met een leerlingenaantal van 222 in 2023 10,5 klokuren gebruik van de gymzaal. De overige scholen maken met 12,75 klokuren gebruik van de gymzaal wat neerkomt op een totaal van 26,75 uren gebruik van de gymzaal.

Buiten de lesuren wordt de gymzaal ook gebruikt door verschillende verenigingen. Op maandag tot en met donderdag maakt één vereniging per avond gebruik van de gymzaal. Op zaterdagen wordt de gymzaal voor 1 uur gebruikt.

3.5 Locaties in beeld

Legenda	
	Binnensport-accommodatie
	Primair onderwijs
	Voortgezet onderwijs

4. Ontwikkelingen (binnen)sport

4.1.1 Lokale ontwikkelingen

Om goede voorspellingen te kunnen doen over de behoefte aan binnensportruimte moet worden gekeken wat de trends op ledenontwikkelingen van sportverenigingen doen. In deze paragraaf noemen we een aantal trends en ontwikkelingen.

Een goede indicator hiervoor is de Sportdeelname Index. In 2022 deed gemiddeld 52,7% van de Nederlanders van vier jaar en ouder minstens een keer per week aan sport in Nederland. Voor volwassenen van 18 jaar en ouder was dat percentage landelijk 53,6%. In de gemeente Harlingen lag het percentage van wekelijkse sporters (van 18 jaar en ouder) lager, namelijk tussen de 36,1 en 48%.

Om sporten te stimuleren zijn sinds 2011 buurtsportcoaches te vinden in Harlingen. Het Beweegteam Harlingen is onderdeel van Sport Fryslân en heeft als missie om alle inwoners van Harlingen met plezier aan het bewegen te krijgen. Het team ondersteunt sportverenigingen, het onderwijs, organiseert sport- en beweegactiviteiten en werkt samen met een breed scala aan partners om sporten en bewegen voor iedereen in de gemeente mogelijk te maken.

Het verband waarin wordt gesport kan onderverdeeld worden in ongeorganiseerd sporten, sporten binnen een sportvereniging, sporten in groepsverband (zelf georganiseerd) of sporten bij een fitnesscentrum/commerciële partij.

4.1.2 Trends

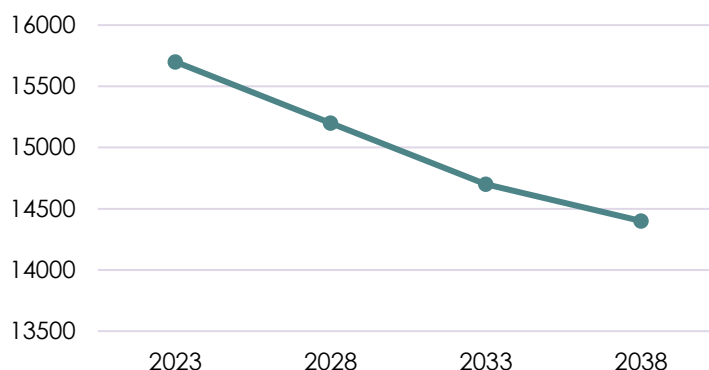
- **Binnensport gaat steeds meer naar buiten**
In corona tijd zijn veel scholen en sportverenigingen naar buiten gegaan en hebben ervaring opgedaan met bewegingsonderwijs en 'binnensporten' in de openlucht. Gezien goede ervaringen en voorbeelden uit het land van vooral scholen, is structureler 'buiten gymmen' mogelijk een reële optie.
- **Verduurzaming en (sociale) veiligheid** van sportaccommodaties zijn actuele onderwerpen. Hiervoor zijn vanuit de overheid richtlijnen, voorbeelden, subsidies en ondersteuning beschikbaar.
- **Multifunctionaliteit en flexibele inrichting** zijn voorwaarden voor een optimale benutting, een hoge bezettingsgraad en een meer actieve beweegles in het bewegingsonderwijs. Er liggen kansen om de accommodaties ook in te zetten voor bijvoorbeeld vergader- of onderwijsruimte, ontmoetingsplek, kinderopvanglocatie, flexwerkplekken of een andere maatschappelijke voorziening.
- **Toekomstbestendigheid** betekent dat de sportaccommodatie aangepast is op de eisen van deze tijd en flexibel kan meebewegen met nieuwe trends en ontwikkelingen. Het interieur moet multidisciplinair gebruikt en aangepast kunnen worden voor jong en oud.
- **Meer uren bewegingsonderwijs**
Vanaf 2023 zijn alle basisscholen wettelijk verplicht minimaal twee **uren** per week **bewegingsonderwijs** aan te bieden. Dit komt neer op 1,5 klokuren. Binnen dit onderzoek is hier rekening mee gehouden; normatief wordt de behoefte per klas, per groep 'opgeplust'.

5. Huidige en toekomstige vraag

De toekomstige vraag naar binnensportaccommodaties is af te leiden op basis van een aantal demografische ontwikkelingen. Zo is er op basis van de bevolkingsprognose sprake van een bevolkingsafname. In 2023 kent de gemeente Harlingen 15.600 inwoners. Het CBS⁹ voorziet een afname tot 14.400 inwoners in 2038.

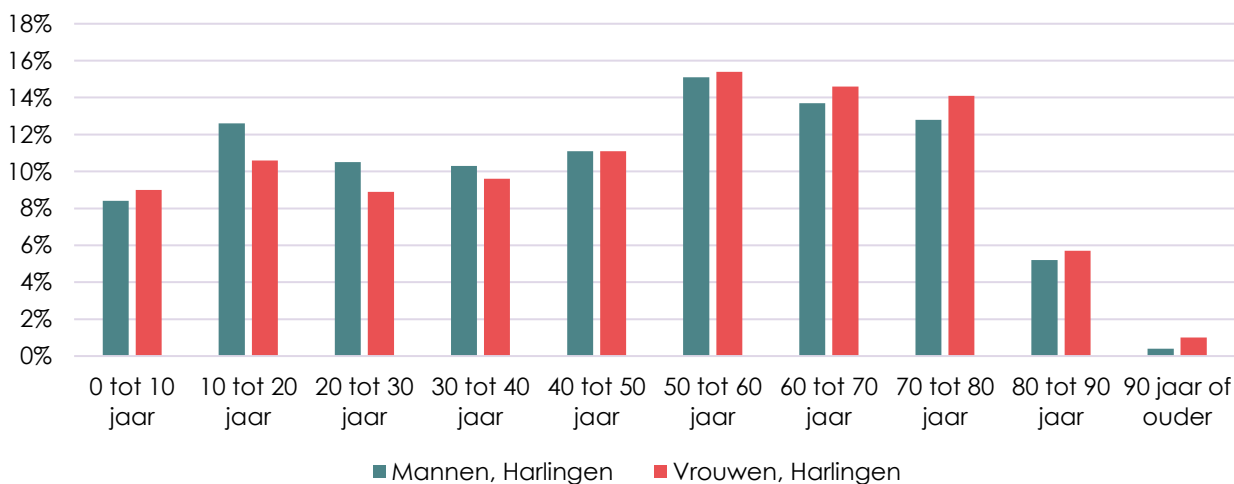
Deze bevolkingsafname heeft gevolgen voor het absolute aantal sportdeelnemers binnen de gemeente.

Bevolkingsontwikkeling gemeente Harlingen

Naast een aflopend bevolkingsaantal speelt ook vergrijzing een rol in de gemeente Harlingen. Bovendien is er sprake van ontgroening: jongeren trekken weg uit de gemeente wegens het volgen van een opleiding in een andere gemeente. Verder trekken ook professionals weg om beroepsmatige redenen. Onderstaande grafiek¹⁰ geeft weer wat de verhouding jong-oud is binnen de gemeente op basis van cijfers van 2021. Verenigingen maken kenbaar de gevolgen van vergrijzing te voelen en op basis van deze ontwikkelingen geen ledengroei te verwachten.

Bevolkingsopbouw gemeente Harlingen

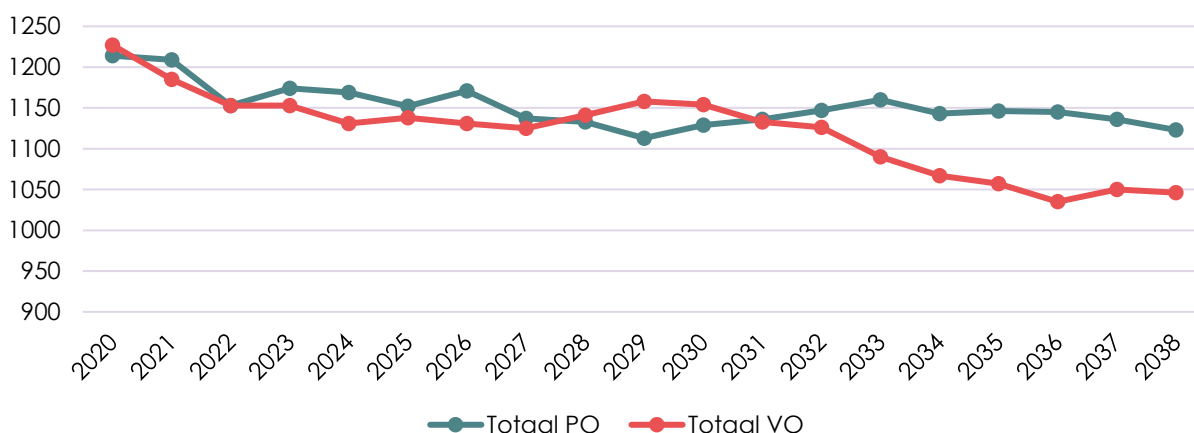
5.1 Huidige en toekomstige vraag - Onderwijs

Postmus advies heeft in 2023 een leerlingenprognose opgesteld voor het primair en voortgezet onderwijs. Uit deze prognose blijkt dat het aantal leerlingen zal dalen binnen de gemeente Harlingen. Waar in het primair onderwijs verwacht wordt dat het leerlingenaantal zal dalen met ruim 4%, zal het aantal leerlingen binnen het voortgezet onderwijs zelfs dalen met ruim 9%. In totaal zullen er in 2038 1.123 leerlingen in het primair onderwijs en 1.046 leerlingen in het voortgezet onderwijs actief zijn.

⁹ Bron: CBS Statline 2021.

¹⁰ Bron: gemeente Harlingen, 2021.

Ontwikkeling leerlingaantallen

5.1.1 Per school

Het primair onderwijs maakt verdeeld over de zes scholen 60,25 klokuren gebruik van de binnensportaccommodaties. Normatief hebben de scholen recht op 51 klokuren gym. Op basis van de beschikbaarheid van 27,5 uren per gymzaal per week komt dit neer op een wekelijkse behoefte van twee zaaldelen. De gemeente Harlingen kent vier beschikbare gymzalen en heeft daarmee een normatieve overcapaciteit van twee zaaldelen. In relatie tot het huidige, daadwerkelijke gebruik zien we dat er drie zaaldelen benodigd zijn.

Basisschool	Huidig gebruik	Normatief 2023/2024	Normatief 2028/2029	Normatief 2033/2034	Normatief 2038/2039	Δ 2023 - 2038
OBS 't Wad	11	6	6	6	6	0
OBS Het Noorderlicht	13	10,5	9	9	9	-1,5
Sint Michael	15,75	15	13,5	13,5	13,5	-1,5
IKC Prins Johan Friso	16	10,5	10,5	10,5	10,5	0
ikc het bAken	11	6	6	6	6	0
OBS Middelstein	3	3	3	3	3	0
Totaal	69,75	51	48	48	48	-3
Aantal zaaldelen (o.b.v. 27,5 uren per week)	2,6	1,9	1,8	1,8	1,8	-0,1

In het voortgezet onderwijs maakt R.S.G. Simon Vestdijk 107,5 klokuren gebruik van De Waddenhal. Deze school heeft echter een normatieve behoefte van 82 lesuren. De Maritieme Academie heeft een in pandige gymzaal waar het bewegingsonderwijs in wordt gefaciliteerd. Daarmee wordt deze school niet meegenomen in de berekening van het capaciteitsonderzoek van de openbare binnensportaccommodaties.

Middelbare school	Huidig gebruik	2023/2024	2028/2029	2033/2034	2038/2039	Δ 2023 - 2038
R.S.G. Simon Vestdijk	96	82	81	77	76	-6
Aantal zaaldelen (o.b.v. 40 uren per week)	2,4	2,1	2,1	2	1,9	-0,2

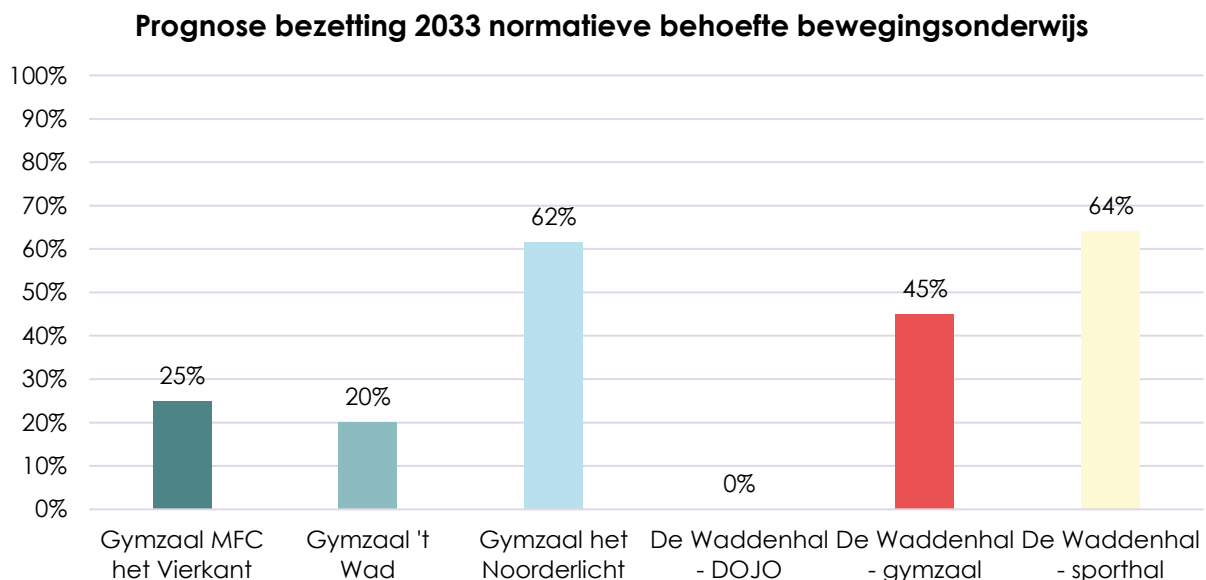
5.1.2 Per accommodatie

Gymzaal	Capaciteit	School	Normatief 2023	Normatief 2028	Normatief 2033	Normatief 2038	Δ 2023-2038
Gymzaal 't Wad	27,5	OBS 't Wad	6	6	6	6	0
MFC Het Vierkant	27,5	ikc het bAken	6	6	6	6	0
		IKC Prins Johan Friso	3	3	3	3	0
		OBS Middelstein	1,5	1,5	1,5	1,5	0
Gymzaal het Noorderlicht	27,5	OBS het Noorderlicht	10,5	9	9	9	-1,5
		IKC Prins Johan Friso	7,5	7,5	7,5	7,5	0
		OBS Middelstein	1,5	1,5	1,5	1,5	0
De Waddenhal	147,5	Sint Michael	15	13,5	13,5	13,5	-1,5
		R.S.G. Simon Vestdijk	82	81	77	76	-6
Totaal	230		133	129	125	124	-9

Normatief zal in 2038 minder bewegingsonderwijs gegeven worden in gymzaal het Noorderlicht en De Waddenhal.

5.1.3 Toekomstige vraag in beeld

In paragraaf 5.1.2 is reeds ingegaan op de ontwikkeling van de normatieve behoefte aan bewegingsonderwijs. Gemeente Harlingen ziet een afname van de vraag naar bewegingsonderwijs wat gevolgen heeft voor de bezetting van de gymzalen en de sporthal.

De daling van het leerlingenaantal binnen het VO resulteert in een minder drukbezette sporthal van de Waddenhal.

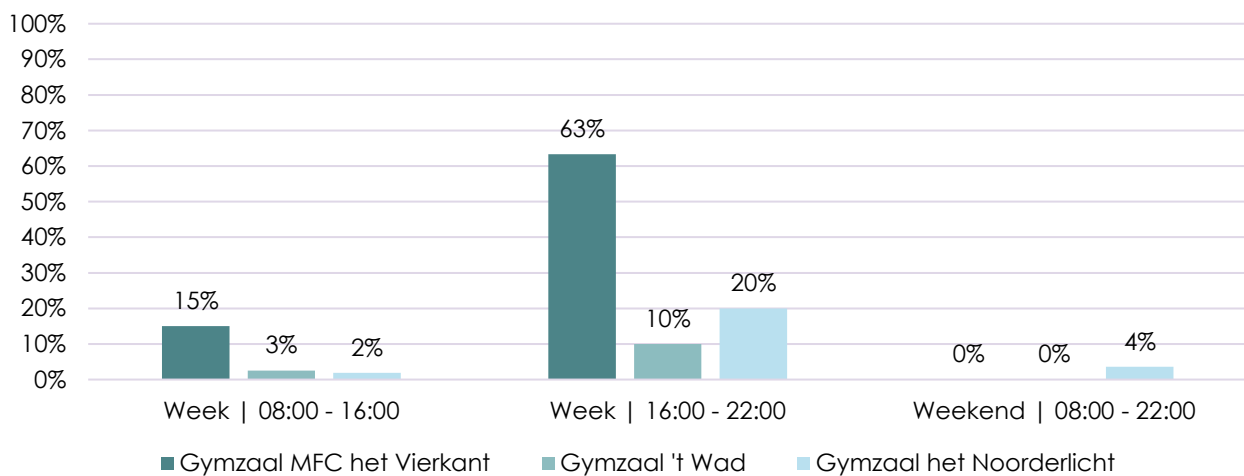
5.2 Huidige en toekomstige vraag - verenigingen

Alle vier de binnensportaccommodaties worden naast het bewegingsonderwijs ook gebruikt door de (sport)verenigingen. Er wordt in deze paragraaf onderscheid gemaakt tussen de gymzalen en sporthal de Waddenhal.

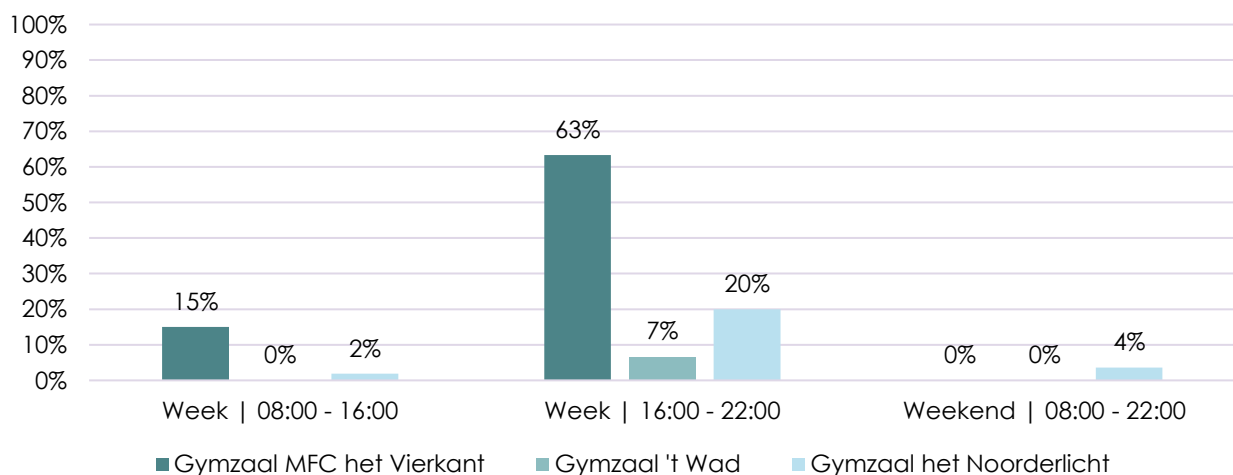
Onderstaande grafiek geeft een beeld over het reguliere gebruik van de binnensportaccommodaties door de verenigingen. Hier is te zien dat Gymzalen 't Wad en het Noorderlicht niet veel gebruikt worden door de verenigingen. Daarentegen wordt MFC Het Vierkant veelvuldig gebruikt. Ook gedurende de ochtenden en middagen wordt MFC Het Vierkant naast de ingebruikname door scholen benut door verenigingen. In de weekenden wordt binnen de gemeente beperkt gesport op verenigingsniveau.

5.2.1 Gymzalen

Procentueel gebruik door verenigingen 2023 - regulier

Procentueel gebruik door verenigingen 2023 - winter

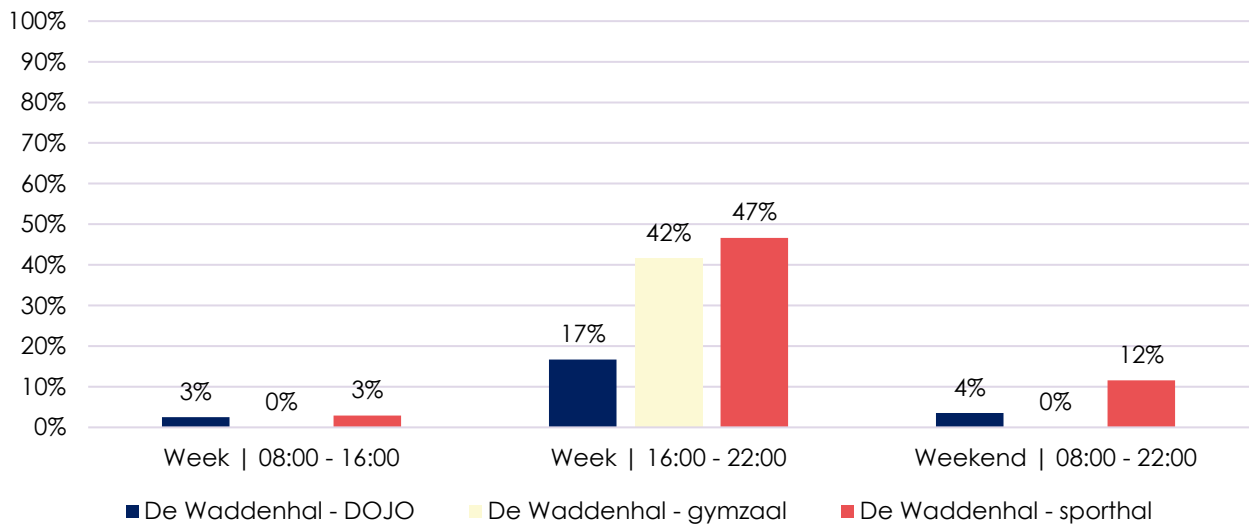
Figuur 'Procentueel gebruik door verenigingen 2023 – winter' geeft een beeld over het gebruik van de binnensportaccommodaties gedurende de wintermaanden. Er vinden dan vaak mutaties plaats van

buitensporten (zoals korfbal en zaalvoetbal) die in deze maanden binnen gaan sporten. Echter zij maken zoals in vorenstaande figuur is te zien, geen gebruik van de gymzalen.

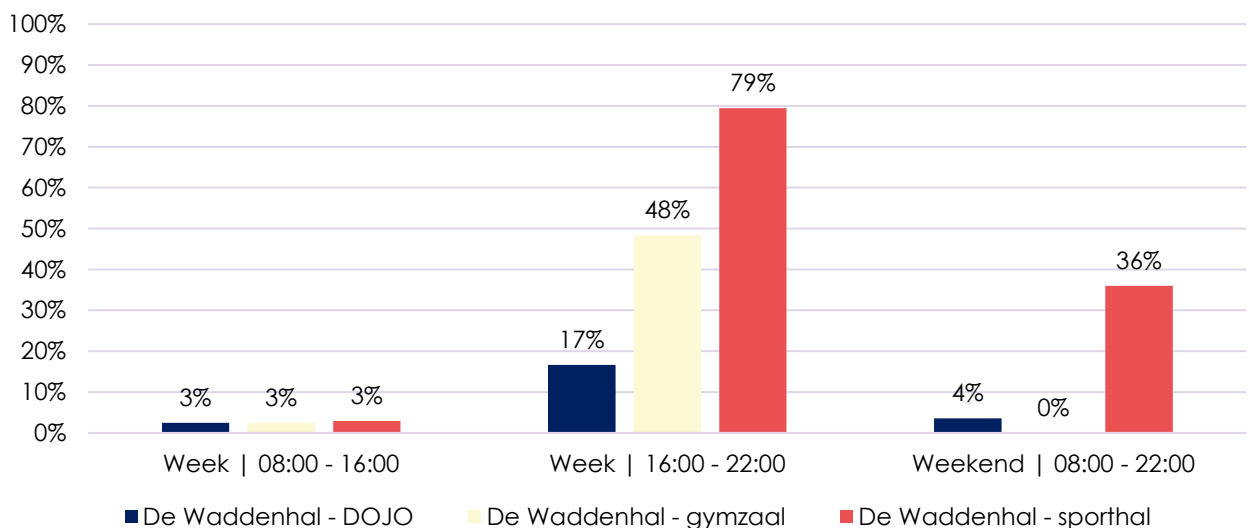
5.2.2 De Waddenhal

Het gebruik van de Waddenhal is in onderstaande figuur uitgesplitst in zaaldelen om duiding te geven aan de gebruikmaking van de dojo, de sporthal en de separate gymzaal.

Procentueel gebruik door verenigingen 2023 - regulier

Procentueel gebruik door verenigingen 2023 - winter

In de Waddenhal maken gedurende de wintermaanden een aantal verenigingen gebruik van de hal om reguliere buitensporten *binnen* uit te oefenen. Zo maken de voetbal-, kaats- en hockeyvereniging voor een periode gebruik van de hal met als gevolg een hogere bezettingsgraad. Zoals in bovenstaande figuur is af te lezen heeft de Waddenhal voldoende ruimte beschikbaar om dit te faciliteren.

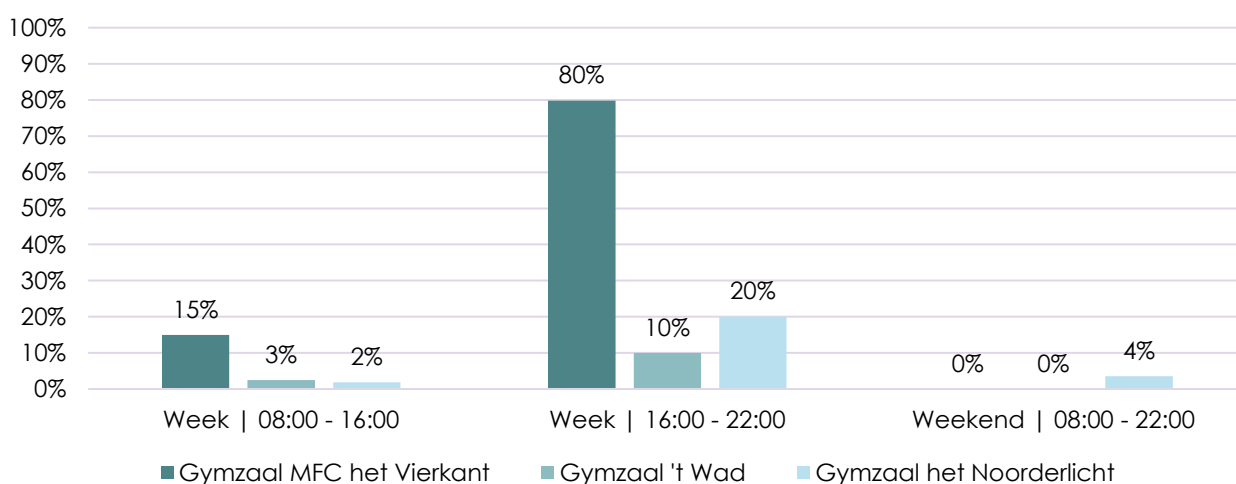
5.2.3 Toekomstige vraag

De verenigingen binnen de gemeente Harlingen zijn gevraagd naar de ontwikkelingen van de ledenaantallen over de afgelopen vijf jaar en de prognose over de komende vijf jaar. Over absolute aantallen wordt verwacht dat er een ledenstijging zal volgen. De verenigingen waar geen groei wordt verwacht, wordt vergrijzing als voornaamste oorzaak gezien. De vergrijzing zorgt ervoor dat mensen op termijn niet in staat zijn langer te participeren bij een sportvereniging. Deze verenigingen zien weinig perspectief als het gaat om nieuwe aanmeldingen.

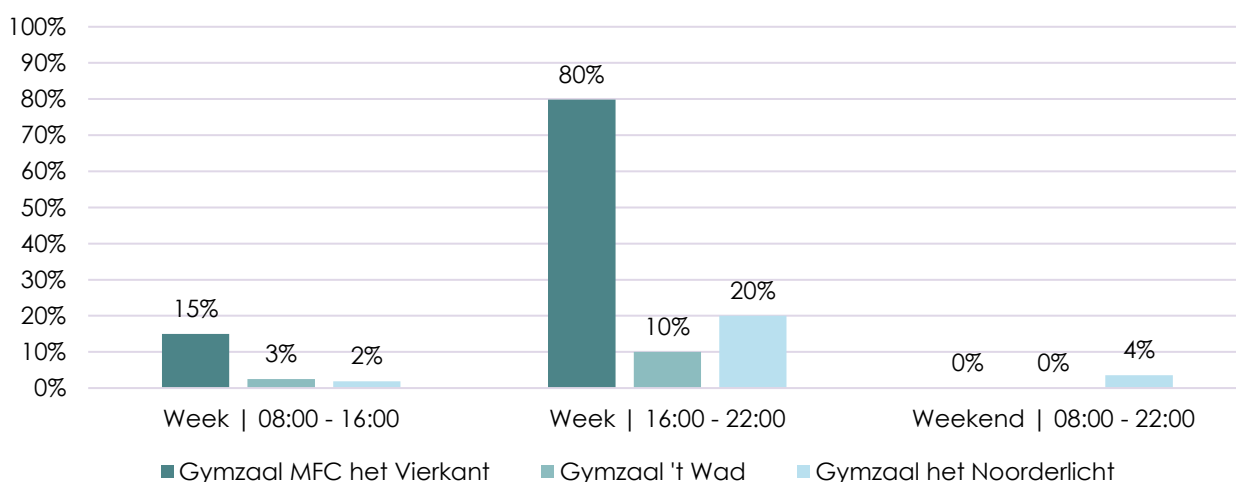
De grootste stijging van het absoluut aantal leden wordt verwacht bij V&K-Stenen Man. Jiu Jitsu Kenmei voorziet procentueel de grootste stijging. Deze cijfers zijn doorgewerkt in onderstaande figuren. Ook hier is het regulier en het gebruik gedurende de winter in beeld gebracht.

5.2.3.1 Gymzalen

Prognose 2028 bezetting verenigingen- regulier

Prognose 2028 bezetting verenigingen- winter

Bevindingen: voor de gymzalen zullen er volgens de ontwikkeling van de ledenaantallen enkele mutaties plaatsvinden ten opzichte van de huidige situatie. De gymnastiekvereniging V&K-Stenen Man voorziet een jaarlijkse groei van circa 5%. Op basis van de capaciteit kan de gymzaal van MFC Het Vierkant voldoen aan

de toenemende vraag, welke berekend is op basis van het huidige gebruik per lid. De overige gebruikende verenigingen voorzien geen groei in het aantal leden door vergrijzing en ook verhuizende jongeren/studenten.

V&K-Stenen Man

Aangezien V&K-Stenen Man de afgelopen jaren een aantal wensen kenbaar heeft gemaakt is er binnen dit onderzoek een gesprek geweest met een delegatie van het bestuur. Op basis van dit gesprek en de ontvangen stukken is naar voren gekomen dat zij de afgelopen twee jaar een ledengroei kenden van 5% per jaar. De club bestaat inmiddels uit 250 actieve leden, waarvan het gros jeugdlid is. Deze groei is onder andere ontstaan doordat de afgelopen twee jaar de vereniging een vitale vereniging is geworden, wat zich uit in een actief en volledig bezet bestuur. Dit geeft de nodige stabiliteit én daarmee gepaard gaande ledengroei. De verwachting vanuit de vereniging is dat deze groei zich ook de komende jaren voor zal gaan doen. Verder geeft de vereniging aan dat de huidige accommodatie niet geschikt is voor turnen en een sportkantine om leden, ouders en sponsors te verwelkomen erg wordt gemist.

Verdere punten die aan de orde zijn gekomen tijdens dit gesprek, zijn als volgt:

Tekortkomingen zaal:

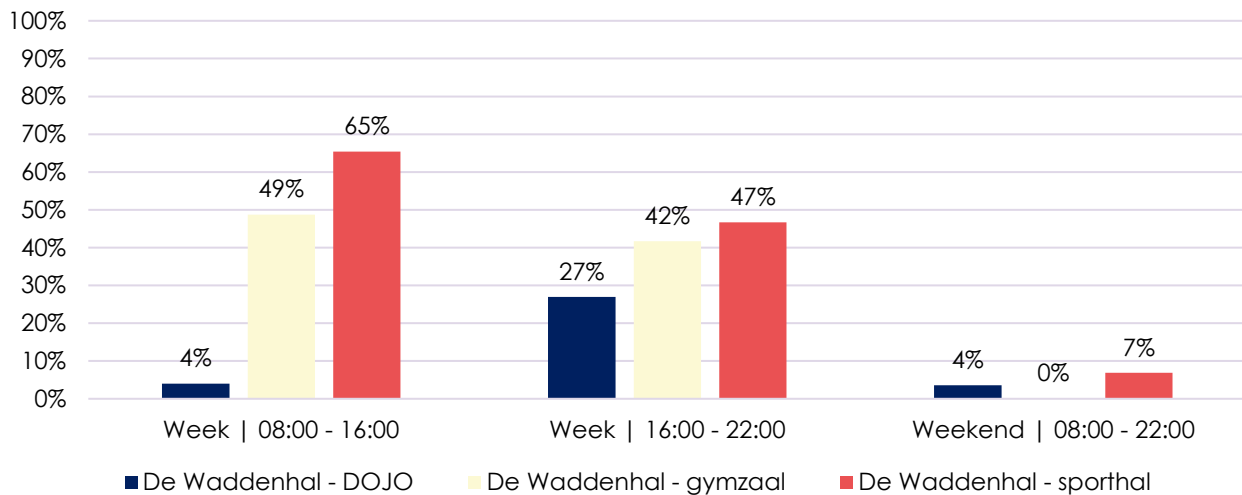
- De huidige berging is te klein voor alle toestellen;
- Aanloop is te kort voor sprong;
- Een vaste opstelling voor bepaalde (zware) toestellen en matten niet mogelijk;
- Zaal is te klein voor opstelling meerdere bruggen (in verband met spanpunten) en anders toestellen in combinatie (circuit);
- Er is geen geschikte plek voor ouders om de les bij te kunnen wonen. Ook binding van ouders en anderen, bijvoorbeeld sponsors, aan de club is hierdoor lastig (geen kantine of ruimte om te vergaderen of elkaar te spreken en ontmoeten);
- Evenementen organiseren in het Vierkant levert qua ruimte de nodige belemmeringen op;
- Geluidsinstallatie is verouderd en functioneert niet;
- Het opbergen van administratie, archief, kleding en ander los materiaal is niet mogelijk;
- Veel putten in de vloer zitten vast en kunnen niet meer open.

Tekortkomingen materialen:

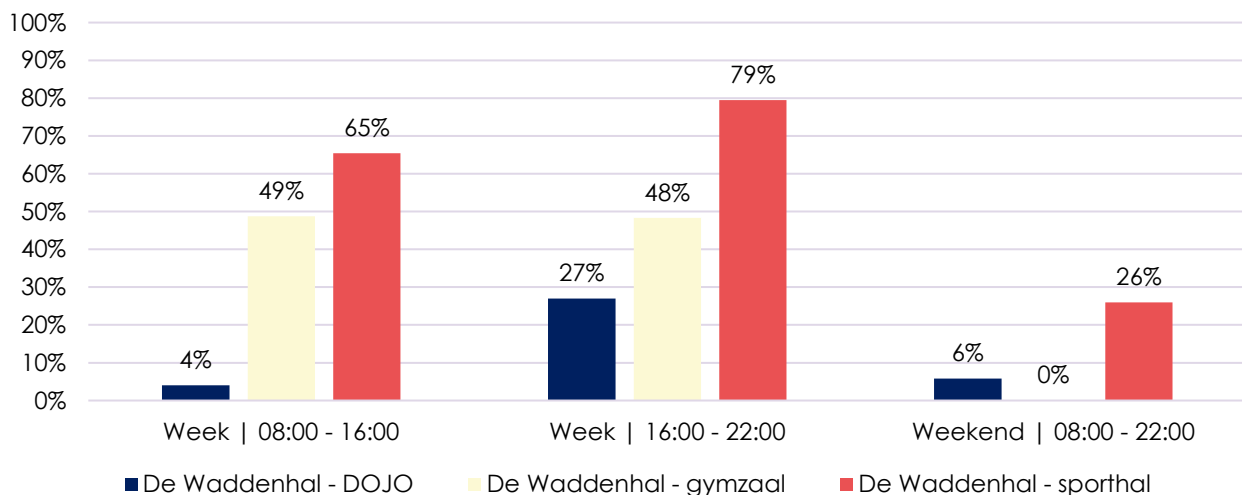
- Het losse klein materiaal (ballen, pittenzakjes, blokken, pionnen et cetera) is heel erg verouderd, versleten, kapot of niet voorhanden;
- Voor het netjes opbergen van deze materialen is geen goede plek;
- Materialen van de club worden ook door derden gebruikt. Hierdoor is er sprake van extra slijtage en soms gaan dingen kapot vanwege niet goed opbergen/gebruik. De kosten worden nu betaald door de vereniging.

5.2.3.2 De Waddenhal

Prognose 2028 bezetting verenigingen - regulier

Prognose 2028 bezetting verenigingen - winter

Bevindingen: ten opzichte van de huidige situatie zal het gebruik van de dojo toenemen. Dit heeft als oorzaak de verwachte groei in ledenaantal van jaarlijks 10% bij de vechtsportvereniging. Binnen de scholen zal bij zowel primair als voortgezet onderwijs als gevolg van dalende leerlingenaantallen, minder bewegingsonderwijs worden gegeven.

6. Conclusie en aanbevelingen

6.1 Conclusies adviesrapporten

De gemeente Harlingen heeft in 2020 een onderzoek uit laten voeren door BOOM met als titel 'Onderzoek urencapaciteit gebruik gymlokalen en Waddenhal te Harlingen'. Daarnaast heeft ABCNOVA in 2021 een verdiepend onderzoek gedaan naar het multifunctioneel inzetten van de Waddenhal. Hier vormde het onderzoek van BOOM het uitgangspunt.

Deze onderzoeken hebben een directe relatie met dit onderzoeksrapport.

6.1.1 Conclusies en advies BOOM

BOOM heeft het verhuurschema voor het seizoen 2019/2020 als uitgangspunt genomen voor het onderzoek. Daarnaast is de behoefte van sportverenigingen in beeld gebracht. Verder heeft BOOM een aantal uitgangspunten gehanteerd omtrent het aantal weken en uren waarin gesport kan worden. Kortom adviseerde BOOM een uitbreiding van de Waddenhal met twee zaaldelen. Indien er niet genoeg draagvlak zou zijn, zou het scenario van het bijbouwen van één zaaldeel optioneel worden.

Concluderend heeft het onderzoek de volgende resultaten gebracht:

- De afzonderlijke gymzalen voldoen niet aan de eisen van sport;
- De uitbreiding van de Waddenhal resulteert in toenemende sport- en beweegbehoefte;
- Alle sporters kunnen elkaar ontmoeten in de horecavoorziening;
- Schoonmaak en beheer in de avonden op één locatie;
- Besparing van de energiekosten.

Boom concludeert dat er naast een eenmalige investering geen nadelen zijn omtrent de uitbreiding van de Waddenhal.

6.1.2 Conclusies en advies ABCNOVA

ABCNOVA heeft een onderzoek gedaan naar de multifunctionele inzet van de Waddenhal als gevolg van de sluiting van Zalencentrum Trebol. Voor dit onderzoek is het onderzoek van BOOM gebruikt. Daarnaast heeft ABCNOVA een locatiebezoek uitgevoerd en zijn verschillende verenigingen gevraagd naar de ruimtebehoefte welke zij hebben. Ook zijn een aantal sportverenigingen specifiek benaderd.

ABCNOVA heeft de gemeente Harlingen geadviseerd om een uitbreiding te realiseren waar zowel sport als cultuur ruimte krijgt door middel van multifunctioneel gebruik. Hiervoor heeft het drie scenario's geformuleerd:

- Uitbreiding oost van twee zaaldelen.
- Uitbreiding van één zaaldeel aan de westkant en één zaaldeel aan de oostkant.
- Grotere uitbreiding van één zaaldeel aan de westkant en twee zaaldelen aan de oostkant.

De uitbreiding zou de volgende voordelen bieden:

- Optimaal gebruik van de Waddenhal door gecombineerd cultureel en sportief gebruik;
- Betere bezetting in het weekend door evenementen en optredens.

6.2 Conclusies, scenario's en advies ICSadviseurs

6.2.1 Conclusies

De conclusies en bevindingen welke ICSadviseurs doet naar aanleiding van dit onderzoek, zijn als volgt:

Algehele ontwikkelingen

De bevolkingsprognoses voor de gemeente Harlingen laten zien dat er sprake is van een bevolkingsafname. Bovendien is er sprake van vergrijzing en ontgroening. Deze ontwikkelingen vertalen zich vervolgens in een afname van de vraag naar bewegingsonderwijs en is het bovendien aannemelijk dat ook de vraag naar verenigingssporten in de toekomst afneemt.

Huidige en toekomstige behoefte binnensportaccommodaties

Alle binnensportaccommodaties hebben op dit moment voldoende capaciteit om het bewegingsonderwijs te kunnen faciliteren. Dit is ook het geval voor de toekomst: de leerlingenaantallen nemen af met als gevolg dat er minder capaciteit benodigd is. Voor de verenigingssporten geldt hetzelfde, ook hier is de huidige capaciteit voldoende en ondanks dat de verenigingen een stabiel ledenbestand of zelfs ledengroei verwachten, laat de bevolkingsprognose zien dat er naar verwachting in de toekomst minder vraag is naar binnensportaccommodaties.

Voor de binnensportaccommodaties zijn de conclusies als volgt:

- De Waddenhal kent in algehele zin een redelijke tot goede bezetting voor zowel het bewegingsonderwijs als ook de verenigingssporten;
- Gymzaal 't Wad kent de meeste leegstand en er wordt gedurende de week slechts 21% van de totale capaciteit gebruikt. In het weekend is de gymzaal gesloten.
- Gymzaal het Noorderlicht kent een redelijke bezetting gedurende de week van 48% van de totale capaciteit. Gedurende het weekend wordt de gymzaal één uur gebruikt voor vechtsport. Het advies is om dit uur onder te brengen bij de Waddenhal en gymzaal Het Noorderlicht in het weekend te sluiten.
- MFC Het Vierkant kent een redelijke bezetting gedurende de week van 59% van de totale capaciteit. In het weekend is de gymzaal gesloten.

V&K-Stenen Man

De wensen en behoeften die V&K-Stenen Man heeft, worden deels onderschreven door ICSadviseurs. In de volgende paragraaf gaan we hier dieper op in en schetsen we een tweetal scenario's.

6.2.2 Scenario's

Volgend op de bovenstaande conclusies en bevindingen zijn er binnen deze paragraaf een tweetal scenario's opgesteld. Deze scenario's zijn uitgewerkt op basis van objectieve en subjectieve bevindingen welke gedurende het onderzoek zijn gedaan. Per scenario wordt aangegeven welke gevolgen het heeft voor het sportaanbod binnen de gemeente.

Scenario I: Uitbreiding MFC Het Vierkant

V&K-Stenen Man heeft in een verdiepend gesprek aangegeven niet tevreden te zijn met de geboden faciliteiten van MFC Het Vierkant. De in 2017 gebouwde zaal, welke primair is bedoeld voor het bewegingsonderwijs, biedt niet voldoende ruimte voor de opslag van de materialen en de gewenste functionele inrichting voor V&K-Stenen Man.

Op basis van de kennis, expertise en bevindingen, wordt dit onderschreven door ICSadviseurs. Zo is de aanloop onvoldoende en is een standaardberging van een gymzaal ($\pm 40 \text{ m}^2$) al snel te klein wanneer een turnvereniging gebruik maakt van een zaal. Afhankelijk van het aantal matten, dient de berging al gauw een 30 tot 40 m^2 groter te worden (dus 70 tot 80 m^2). Bovendien vraagt berging van materialen voor freerunning ook de nodige ruimte.

Een oplossingsrichting hiervoor is om aan de noordoostzijde van MFC Het Vierkant een uitbreiding (voor nu is uitgegaan van circa 80 m²) te realiseren. De huidige opslagruimte aan de oostzijde van de zaal zal een herbestemming krijgen waar ouders en bezoekers terecht kunnen om te kijken naar de sporters. Bovendien kan deze ruimte dienen als een vrije ruimte voor aanloop en eventuele andere functionaliteiten. Verdiepend onderzoek moet uitwijzen in hoeverre deze aanpassingen tot de mogelijkheden behoren. Denk hierbij aan het doen van een inventarisatie naar bouwkundige en architectonische aspecten, bestemmingsplan en gewenste sporttechnische functionaliteiten voor V&K-Stenen Man.

Bovendien kent de gymzaal een aantal kleine gebreken rondom de spanpunten en vloerputten, advies is om deze gebreken inzichtelijk te maken.

Kortom in dit scenario kun je de functionaliteiten en het gebruiksgemak (deels) vergroten.

Voordelen

De voordelen van het bijbouwen en daarmee verplaatsen van de berging zijn:

- Meer opslagruimte;
- Betere functionaliteiten en gebruiksgemak voor verschillende gym- en turndisciplines;
- Een prettige ontvangst en verblijf van ouders en gasten;
- MFC Het Vierkant blijft het thuishonk van V&K-Stenen Man waarmee de vereniging in samenspraak met de andere gebruikers de zaal meer kan inrichten naar eigen wensen en behoeften;
- MFC Het Vierkant blijft na schooltijd in gebruik;
- Het naastgelegen skatepark kan met minimale verbeteringen ook gebruikt worden voor freerun lessen, binnen- en buitensport komt dichterbij elkaar.

Nadelen

De nadelen van het bijbouwen en daarmee verplaatsen van de berging zijn:

- De zaal heeft onvoldoende functionaliteiten om alle verschillende disciplines invulling te geven en daarmee alle groepen te kunnen huisvesten (wensen zoals een valkuil met een ruimere aanloop worden niet gerealiseerd).

Investeringsraming¹¹

Het gaat in dit scenario om twee verschillende investeringen; de aanbouw van een berging (80 m²) en het verbouwen van de huidige berging naar een ontvangstruimte voor ouders en sponsors. Voor de aanbouw van de berging is een investering geraamd van **€ 300.000,-** inclusief btw. Voor de verbouw van de huidige berging naar een ontvangstruimte moet op basis van pro memorie nader onderzoek gedaan worden om de gewenste kwaliteit voor de ontvangstruimte te realiseren.

Scenario II: Uitbreiding Waddenhal

Een ander scenario is een uitbreiding van de Waddenhal met één zaaldeel, waarmee V&K-Stenen Man optimaal wordt gefaciliteerd. Het gaat hierbij om een sportzaal met de volgende afmetingen: 16m x 28m x 7m. Voor de hand liggend is om deze uitbreiding aan de oostzijde te realiseren.

Andere verenigingen die van gymzalen gebruik maken, kunnen (mits uiteraard gewenst) ook gebruikmaken van deze (ruimere) sportzaal. Op deze wijze wordt de Waddenhal hét sportieve centrum van de gemeente waar sport en bewegen samenkomt en ontmoeting plaatsvindt: de horeca is het centrale hart waar bijvoorbeeld ouders op de kinderen wachten, sporters wachten tot de zaal vrij is of een plek is waar ontmoeting na trainingen en wedstrijden mogelijk is.

Aanbouw van een zaaldeel zal leiden tot een positieve ervaring bij de verenigingen. Echter zal het zaaldeel gedurende schooltijden geen toegevoegde waarde kennen. De vraag naar bewegingsonderwijs past momenteel ruim in de huidige beschikbare capaciteit en afname van uren door scholen voor het bewegingsonderwijs zal (immers) in de toekomst afnemen. Bovendien heeft een extra zaaldeel mogelijk als

¹¹ De gehanteerde uitgangspunten voor de kostenramingen van beide scenario's zijn in bijlage I terug te vinden.

gevolg dat de overige gymzalen buiten schooltijden en in het weekend gesloten zullen blijven. Dit voorkomt vraagstukken tot beheer, beveiliging, verdeling van exploitatielasten en mogelijk vandalisme, maar vergroot de overcapaciteit.

De vraag naar capaciteit in de weekenden is gering. Echter kan het toevoegen van een sportzaal van 16m x 28m x 7m ruimte bieden voor een vaste opslagplek voor zware toestellen en voldoende aanloopruimte voor een valkuil. Hiermee wordt het mogelijk om het selectie turnen in Harlingen plaats te laten vinden, waar dat nu elders plaatsvindt. De voordelen van het bijbouwen van een sportzaaldeel bij de Waddenhal zijn:

- Alle verenigingssporten kunnen ondergebracht worden bij de Waddenhal waardoor deze uitgroeit tot hét sportieve centrum van Harlingen waar alles samen komt;
- De uitbreiding van de sportzaal zorgt ervoor dat meer sporten in deze ruimte beoefend kunnen worden;
- Een flexibele inrichting kan een aanzet zijn om meer sport in het weekend te kunnen faciliteren;
- De horeca bereikt een grotere groep.

De nadelen van het bijbouwen van een zaaldeel bij de Waddenhal zijn:

- Het extra zaaldeel zal gedurende schooltijden geen toegevoegde waarde kennen;
- Hoge eenmalige investeringskosten en structureel hogere exploitatielasten.

Investeringsraming

Dit scenario gaat uit van een sportzaal (16m x 28m x 7m), inclusief twee kleed- en doucheruimten en bergruimte. De raming hiervoor bedraagt circa **€ 2.400.000,-** inclusief btw.

Uitplaatsing sportverenigingen Waddenhal

Binnen dit scenario is ook gekeken naar het uitplaatsen van de sportverenigingen naar andere gymzalen in de gemeente welke gebruikmaken van de Waddenhal. Dit met als doel ruimte voor V&K-Stenen Man te creëren. Echter dit is een scenario wat wordt afgeraden. De huidige maatvoering van het Vierkant (13m x 22m) is namelijk primair bedoelt voor bewegingsonderwijs en is niet of nauwelijks geschikt voor binnensporten zoals basketbal, volleybal, zaalhockey, zaalkorfbal en zaalvoetbal. Zie hiervoor ook paragraaf 2.3. Verder blijkt uit referenties die ICSadviseurs heeft opgedaan in andere gemeenten, dat veel verenigingen uitplaatsing niet wenselijk achten, omdat zij dan op meerdere locaties actief zijn, wat belemmeringen met zich mee kan brengen, zoals ontbreken van thuisbasis, waardoor het clubgevoel en de betrokkenheid bij leden afneemt).

Bovendien is het faciliteren van V&K-Stenen Man in één van de zaaldelen van de Waddenhal een suboptimale oplossing en voorziet daarmee deels in hun wensen en behoeften op sporttechnisch vlak.

Dojo

Daarnaast adviseert ICSadviseurs een inventarisatie te doen naar het multifunctioneel inzetten van de dojo. De dojo wordt nu minimaal benut voor vechtsporten en een enkele keer voor gymnastiek voor ouderen. Een inventarisatie kan uitsluitend geven ten behoeve van de mogelijkheid om bijvoorbeeld naast vechtsporten, dans, yogalessen of valpreventie te faciliteren. Het vergroten van de multifunctionaliteit kan leiden tot een betere bezetting en daaropvolgend een betere benutting van de horeca en exploitatie.

6.2.3 Advies

Het advies is om voor de binnensportverenigingen nu en in de toekomst uit te gaan van het huidige areaal aan binnensportaccommodaties op basis van de geschetste trends en ontwikkelingen in dit rapport.

In relatie tot dit advies trekken we de lijn door voor wat betreft het voorkeursscenario; het advies is om aan scenario I op onderdelen invulling te geven (als het gaat om spanpunten en vloerpunten) en verder onderzoek te doen naar de haalbaarheid van een uitbreiding van het Vierkant. ICSadviseurs acht het namelijk niet reëel om een nieuwe sportzaal te bouwen (met een primair gebruik door V&K-Stenen Man), te meer de huidige bezetting van de binnensportaccommodaties ruimte biedt en de behoefte aan accommodaties vanuit de scholen en de sportverenigingen, naar verwachting zal afnemen in de toekomst. Dit betekent dat de exploitatie voor de huidige binnensportaccommodaties op termijn verder onder druk komt te staan en een nieuw te bouwen sportzaal (scenario II) overdag geen bezetting kent (vanuit het bewegingsonderwijs), wat vervolgens (te) hoge exploitatielasten met zich meebrengt. Bovendien is het verschil qua investeringen en exploitatielasten (vooral in relatie tot kapitaallasten) tussen scenario I en II groot.

Bijlage I - Uitgangspunten kostenraming scenario's

De volgende financiële uitgangspunten zijn van toepassing op de beide scenario's:

- Alle bedragen zijn inclusief btw en prijspeil juli 2023;
- Prijsstijgingen tot start/einde bouw door bouwkostenontwikkelingen zijn niet meegenomen;
- Nieuwe sportaccommodaties worden BENG gerealiseerd;
- Voor nieuwbouw van een gymzaal wordt uitgegaan van een investeringsbedrag van € 3.250 per bruto vierkante meter;
- Renovatie is niet van toepassing;
- Uitgangspunt voor het energieconcept is een warmtepompsysteem. Aansluiten op een warmtenet (stadsverwarming) geeft meerkosten voor met name de (nuts)aansluiting;
- In de doorrekening wordt rekening gehouden met een opslag op de berekende investeringskosten per project van 10%. Deze eenmalige kosten zijn bedoeld als opslag voor specifieke extra investeringskosten, zoals bijvoorbeeld bijzondere kosten om het terrein aan te sluiten op het openbaar gebied, kosten om verkeersinfrastructuur rond een locatie aan te passen, kosten voor (extra) geluidsmaatregelen of kosten die locatiespecifiek zijn en pas redelijkerwijs kunnen worden voorzien op het moment dat de planvorming verder wordt uitgewerkt. Bij ieder project wordt rekening gehouden met die 10% opslag, maar houden we er ook rekening mee dat niet voor elk project dergelijke kosten uiteindelijk gemaakt hoeven te worden.

Geen onderdeel van de investeringskosten en opslagen zijn:

- Kosten voor aankoop grond;
- Kosten voor het bouwrijp maken zijn niet opgenomen in de kostenramingen;
- Eventueel eenmalig afboeken van boekwaarde bij nieuwbouw en eventuele lopende boekwaarden;
- Kosten en baten bij eventueel afstoten van gebouwen en gronden;
- Eventuele kosten voor het verleggen van kabels en leidingen. In een vervolgtraject dient dit verder te worden onderzocht;
- Eventuele kosten voor sanering van vervuilde grond. In een vervolgtraject dient de bodem verder te worden onderzocht;
- Kosten voor eerste inrichting gymzaal (conform KVLO) zijn niet opgenomen;
- Gemeentelijke plan- en apparaatskosten zijn niet opgenomen in de kostenramingen;
- Consequenties uit eventuele flora- en fauna activiteiten (bescherming van soorten);
- Consequenties uit eventuele waterschap verordening;
- Consequenties voor de exploitatiekosten;
- Eventuele tijdelijke huisvesting en verhuiskosten;
- Exclusief kosten voor ENG.

ICS

ADVISEURS

De hoogste kwaliteitseisen aan onze dienstverlening. Een goede accommodatie begint met het beste idee.

Colofon

Datum: 9 oktober 2023
Auteur(s): Tijmen Bruil, Rein van Wijngaeren
Gereviewd door: Michel de Boer

info@icsadviseurs.nl
088 - 235 04 27